

«Батий»). Як у давніх монголів, так і в українців, *гроші* виконували роль перепустки, порівняємо, у Т. Шевченка в «Гайдамаках»: «...ховай Боже, який я жид! Ось *копійка* ... подивися... Хіба не знаєш...» У монгольських ханів існували *басма* та *пайза*. У «Руській правді» зафіксована й інша функція грошей: вони сплачувались як мито замість покарання (*віра*; «дика віра» — за вбивцю, який переховується). Надзвичайно інформативна назва *танга* не стала історизмом або архаїзмом. Із здобуттям незалежності стара лексема відновлюється у казахській (*тенге*) та таджикській (*танга*) мовах, оскільки історично вагомі назви, в яких закодована важлива для еволюції людства інформація, не зникають «в нікуди», не стають мовними утилітами, не переходять на абсолютну периферію.

Термін *фінанси* (з латинського «платіж») з'явився у XIII ст. у французів, а через посередництво російської був запозичений й українською мовою, де немає негативних конотацій, як це відбулося, наприклад, в окремих європейських мовах, зокрема німецькій, де зберігається ЛСВ з конотаціями «здириництво, хабарництво». Такий відтінок значення пов'язаний з історичним фактом: у Стародавньому Римі існувало обов'язкове мито на користь правителя. Назви грошових одиниць збереглися у фольклорі. Так, існує російський та український варіанти відомої казки «Жоза-дереза». У першому варіанті героїня співає, що вона «за три *гроша* куплена» (назва розмінної дрібної монети, яка у 1654 р. відповідало 2 *копійкам*, так званий *мідний грош*); у другому — «за три *копи* куплена» (*копа* у XIV ст. дорівнювала 60 грошам). Волинський шляхтич Василь Загоровський («Духовное зав'язання», 1571 р.) залишає дочці «100 *злотих полских*, то ест сорок *коп* грошей литовських». Отже, назви грошових одиниць виступають кодом знань, ментальності, нематеріальної енергії, що зберігають цікаву інформацію про минуле.

Д. М. Колотило, д-р. техн. наук, професор
кафедри менеджменту

АНАЛОГОВА ФІЗИЧНА МОДЕЛЬ: ЕКОНОМІЧНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ДЕРЖАВИ В «ГРАВІТАЦІЙНОМУ ПОЛІ» ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ

В наш час глобалізації систем науки і освіти вчені гуманітарних наук, зокрема, економічної і екологічної, все частіше звертаються до впровадження у свої теоретичні моделі, а надалі і в освіту, як найбільше кількісних факторів з ознаками об'єктив-

ності, притаманній фізичним величинам природничих наук. Це спокушає їх до пошуку відповідних аналогів економічним моделям серед фундаментальних природничих законів.

Аналогія, як метод пізнання, дозволяє, знаючи типові властивості (чи закономірності) певних наукових об'єктів, досліджувати інші, які за виявленими схожими ознаками, можуть розглядатись як їх аналоги.

Перші такі аналогові дослідження в економіці були виконані на початку другої половини минулого сторіччя щодо торгових відносин держав.

Зауважимо, що в розробках таких аналогових моделей завжди є місця для плідної дискусії між науковцями природничих наук та економістами і екологами, наближених до ідей холістичної школи. Чи не найбільш сприятливим місцем для таких дискусій в Україні мають стати справжні Університети — вищі навчально-дослідні заклади, які готують спеціалістів з різних галузей знань.

У нашому університеті дослідження з цього напрямку виконані за темою науково-дослідної роботи (держ. реєстр 0101V006457) кафедри менеджменту.

На теоретичній базі навчальних дисциплін, зокрема «Концепції сучасного природознавства», було розроблено схеми конструювання аналогових моделей, за якими студентам пропонувалось виявити якісні і кількісні фактори-аналоги певних фізичних та економічних систем для опрацювання конкретних прогнозуючих фізично-економічних аналогових моделей.

Як приклад, в основу такої прогнозуючої фізично-економічної аналогової моделі для визначення державою пріоритетного вектору (чи векторів) зовнішніх міждержавних відносин з позиції національних економічних (і політичних) інтересів були покладені функціональні закономірності взаємозалежності фізичних величин (SI) m — маси, a — прискорення і l — довжини відомих природничих законів та відповідні визначальні показники (фактори-аналоги) конкурентної спроможності економічної системи: *продуктивність праці* (одиниця виміру — $ВВП / \text{кількість працюючих}$), *ознаки тяжіння до тісного економічного і політичного союзу*.

З відомого закону взаємного тяжіння фізичних об'єктів сили тяжіння будь-якого об'єкту до іншого (і навпаки) однакові: $F_1 = F_2$, що можна записати таким рівнянням $m_1 \cdot a_1 = m_2 \cdot a_2$.

Оскільки, добуток маси на прискорення є фізична величина сили (F), то саме цей показник і буде фізичним аналогом взаємного тяжіння досліджуваних економічних систем. Проаналізуємо

за наведеним вище фізичним аналогом можливі наслідки для кожної з економічних систем у спільному «гравітаційному полі». З рівняння $m_1 \cdot a_1 = m_2 \cdot a_2$ слідує, що там, де менша маса m (відповідний її економічний аналог *ВВП / кількість працюючих*), там більша швидкість прискорення a_1 , отже, і більша швидкість руху менш потужної економічної системи до свого конкурента, і більша імовірність бути поглинутою (втратити економічний і політичний суверенітет) конкурентом з більшою «масою» (*ВВП / кількість працюючих*).

За законом $F \propto \frac{m_1 m_2}{r^2}$ цей процес буде відбуватись тим швидше і повніше, чим тіснішими (менша «відстань» — r) будуть економічні стосунки між ними (схожість їх законодавчої бази в торгівлі, прозорості кордонів обміну трудовими і матеріальними ресурсами, подвійного громадянства, єдиної мови спілкування та ін). За такої моделі держави мають постійно відслідковувати її параметри $m_1 \cdot a_1$ і $m_2 \cdot a_2$ для вибору пріоритетного економічного партнера.

О. В. Коляда, здобувач кафедри політичної економії обліково-економічного факультету

НОВІ СТАНДАРТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ДЛЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Сьогодні Європа об'єдналась у проведенні реформи у сфері освіти у рамках Болонського процесу. Реформаторські дії європейських країн у галузі вищої освіти спрямовані на створення загальноєвропейського освітнього простору. Вони ґрунтуються на багаторічному сумісному пошуку спільних фундаментальних принципів функціонування вищої освіти. Інтеграційні процеси, які відбуваються в освіті європейських країн, і насамперед країн-учасниць Болонської декларації, базуються на спільних вимогах цієї декларації, критеріях та стандартах національних систем вищої освіти. Вони спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національних систем освіти та науки, забезпечення мобільності студентів, викладачів та науковців.

Входження національної вищої школи в європейський освітній та науковий простір є складним та багатоаспектним завданням, яке вимагає вирішення багатьох питань як на державному рівні так і в кожному окремому вищому навчальному закладі.